

Nieuwsbrief

april 2025

www.hetsteenderslandschap.nl

info@hetsteenderslandschap.nl

De vereniging Het Steenders Landschap (HSL) is in juni 2004 opgericht met als doel het onderhouden en verbeteren van het landschap in het gebied van de voormalige gemeente Steenderen: Steenderen, Bronkhorst, Baak, Toldijk, Rha en Olburgen. Onze vereniging heeft thans circa 270 leden. Met deze Nieuwsbrief informeert het bestuur de leden periodiek over de activiteiten die door en namens HSL zijn en worden uitgevoerd.

Van het bestuur

[coördinator: Martin Nieuwenhuis]

Het werkseizoen 2024-2025 zit er al weer bijna op. Er is weer ontzettend veel werk verzet door de vrijwilligers op de werkdagen en door de leden van de diverse werkgroepen. Twee dingen vallen daarbij op: tijdens alle werkdagen was het uitstekend weer en er zit groei in het aantal leden wat de handen uit de mouwen steekt tijdens de werkdagen. Het afgelopen seizoen waren er elke werkdag meer dan 30 vrijwilligers, een record in het 23 jarig bestaan van de HSL!

Harry Sesink en Frans Peelen zijn er afgelopen werkseizoen echter weer prima in geslaagd om de klussen zo te plannen dat er voor alle vrijwilligers voldoende en uitdagend werk was.

Naast fysiek werk aan het Steenderense landschap is er ook achter de schermen weer het nodige werk verzet. De HSL-contacten met de "groen-vertegenwoordigers" van de gemeente Bronckhorst zijn goed en leveren ook wat op. Zo zijn er ook afgelopen winter weer op een diverse plekken langs wegen bomen geplant. Ook zijn er met betrekking tot de landschappelijke inpassing van het Aviko-vrieshuis belangrijke stappen gezet. In deze nieuwsbrief kunt u alles lezen over de HSL ontwikkelingen.

Werkdagen seizoen 2024/2025:

Er zijn zoals gebruikelijk 5 werkdagen georganiseerd. Buiten de reguliere werkdagen zijn leden van de werkgroepen ook op ander momenten actief geweest met bijvoorbeeld het onderhoud van het Plantenbos en natuurlijk de hoogstamboomgaarden.

- *Werkdag 2 november 2024:* wilgen knotten in de uiterwaarden in de Emmer en de Luur en werkzaamheden in de boomgaard van Addink. Samen met 20 scouts knotwilgen snoeien aan de Paardestraat.
- *Werkdag 14 december 2024:* Wilgen knotten in de uiterwaarden in de Bakerwaard en de singel van de fam. van Veldhuizen in Bronkhorst, snoeien Massink's boomgaard.

- *Werkdag 11 januari 2025*: Onderhoud singel aan de Leemstraat en snoeien boomgaarden.
- *Werkdag 15 februari 2025*: werkzaamheden in Massink's boomgaard en snoeien knotwilgen aan de Wolfstraat. Op 14 februari hebben leerlingen van de Pannevogel wilgen geknot rond de IJsbaan.
- *Werkdag 15 maart 2025*: Werkzaamheden in de Linzell's boomgaard, knotten wilgen rond de IJsbaan en planten meidoornhaag in de Emmer (zie daarover verderop in deze Nieuwsbrief).

Van alle werkdagen vindt u verslagen en foto's op onze website: [klik hier](#).

Bent u nog nooit bij een werkdag geweest? Klik hierboven op een werkdag en u komt op de website van HSL bij het verslag en de foto's van die werkdag. Misschien inspireren met name de foto's u om ook eens mee te doen?

- **Kom 'n keer ontdekken hoe leuk en gezellig een werkochtend is - en goed voor ons Steenderense Landschap!**

Lezing 'Monumentale bomen in en rondom Steenderen'

Op 18 november 2024 hebben Harry Sesink en Martin Nieuwenhuis namens HSL een lezing met veel foto's gehouden voor leden van de Historische Vereniging Steenderen (HVS).

In de voormalige gemeente Steenderen staan diverse imposante bomen. Voorbeelden zijn de populier bij het veer in Bronkhorst, de populier vlak bij Huize Baak, de beuken bij de ingang van de Algemene Begraafplaats en de RK kerk in Steenderen en de populieren in de singel aan de Leemstraat. Stuk voor stuk monumenten waar we zuinig op moeten zijn!

Op 13 februari 2025 is de lezing opnieuw gehouden in de Kei. Beide presentaties werden zeer goed bezocht.

VANUIT DE HSL-WERKGROEPEN

Werkgroep Weidevogelbeheer

[coördinatoren: Rennie en Ab van der Meer]

Hert weidevogelseizoen is pas aan het beginnen. Wel al de eerste Kieviten, wulpen en scholeksters gezien.

Werkgroep HoogStamLeu

[coördinator: Robert Romijn; tekst: Rob Smeenge]

Deze werkgroep verzorgt sinds vele jaren het onderhoud van circa 260 hoogstambomen in de drie boomgaarden, die HSL in beheer heeft. Dat zijn:

- de boomgaard van **Linzell** aan de Molenkolkweg
- de boomgaard van **Massink**, achter de huizen aan de andere zijde van de Molenkolkweg
- de boomgaard van **Addink** aan de Wehmeestraat hoek Paardestraat.

De HoogStamLeu doen leuk en noodzakelijk snoeiwerk, want: "snoeien doet groeien", en dat moet goed begeleid worden. De HoogStamLeu snoeien in het winterseizoen, meestal op vrijdagochtenden.

Deze winterperiode 2024/2025 heeft een klein groepje 6 snoeiers van bijna elke week op vrijdag en/of zaterdag de 260 hoogstambomen van Linzell, Massink en die van Addink gesnoeid. Gelukkig zijn we daarbij geholpen door andere enthousiaste HSL-ers tijdens onze maandelijkse werkochtenden op zaterdag. Met die hulp is het onze gelukt om bijna alle hoogstambomen te snoeien!

Enkele HoogStamLeu hebben deze winter bij de Stichting Landschapsbeheer Gelderland een *opfriscursus snoeien* gedaan, waardoor we weer op de hoogte zijn over nieuwste ontwikkelingen rond het snoeien van hoogstambomen. Op basis van deze cursus gaan we dit jaar ook in de zomer snoeien, waarbij we met name letten op de verwijderen van de gevormde waterloten.

Om goed en veilig te kunnen snoeien is het belangrijk dat onze ladders worden gekeurd en dat onze snoeischaren en de stokzagen scherp zijn. Dit jaar zijn de gebruikte ladders gekeurd en is het merendeel van ons gereedschap vervangen door nieuwe scharen en zagen.

- **Als je mee wil doen met het snoeiwerk van de HoogStamLeu stuur dan je naam en je mobiele nummer naar het secretariaat van HSL: info@hetsteenderslandschap.nl Dan word je wekelijks geïnformeerd waar en wanneer de HoogStamLeu aan het werk gaan.**

Werkgroep bosonderhoud Plantenbos

[Coördinatoren: Jeroen van Dijk en Bram Memelink]

Langs de zuidkant van het Plantenbos staan veel beuken en eiken die elkaar verdrukken. Door hier bomen weg te halen krijgen andere een kans om mooi uit te groeien. Ook zal er hierdoor meer zonlicht door het bladerdek vallen waardoor lagere begroeting, zoals meidoorn, meer de kans krijgt. Dit zal dan leiden tot een mooiere overgang vanuit het vlakke landschap naar het hoge bos.

Afgelopen winterseizoen hebben we een begin gemaakt met deze dunning. Vanaf de ingang gezien, rechts achterin het bos hebben we een aantal eiken en beuken weggehaald. Nu de lentezon volop schijnt kun je al merken dat het een stuk lichter is in dat gebied.

Het hout dat vrij kwam heeft Frank de Vleeschhouwer mooi kunnen gebruiken voor zijn mooie sport- en speelobjecten in het bos; zie daarover ook elders in deze Nieuwsbrief.

Dit werk is gedaan conform het **Beheersplan van HSL** voor het Plantenbos; [klik hier om dat plan in te zien](#).

Werkgroep onderhoud paden Plantenbos

[Coördinator: Garrit Kets]

De vrijwilligers voor het onderhouden van de paden van het Plantenbos zijn in 2024 totaal op zeven ochtenden in het bos bezig geweest. In 2025 tot nu toe tweemaal.

Het verharde pad.

In de winterperiode beperken de werkzaamheden zich tot het onderhoud van het verharde pad. Is het in die periode regenachtig dan kunnen we eigenlijk niet al te veel uitrichten. We ontdoen wel het pad van het blad, maar het aanvullen met het *Achterhoeks Padvast* doen we niet verder dan op kruiwagen-afstand. De aanvoer voor de rest van het pad doen we met behulp van de tractor. Is het dan te nat dan zouden we teveel kapot rijden en wachten we tot de grond aangedroogd is.

Speeltoestellen.

In februari hebben we nog iets extra's kunnen doen, namelijk Frank de Vleeschhouwer assisteren bij het aanbrengen van houtsnippers onder de speeltoestellen. Zie ook het stukje verderop in deze Nieuwsbrief.

Frank heeft prachtig werk verricht met het maken en plaatsen van een tiental speeltoestellen; ze zijn langs het verharde pad geplaatst.

Het ziet er mooi uit en geeft gebruikers van het Plantenbos een extra stimulans om in de buitenlucht actief te zijn. De toestellen zijn 'basic' en hoofdzakelijk gemaakt van gekapte bomen uit ons bos.

Een verrijking voor het Plantenbos.

Werkzaamheden in het voorjaar.

Eerst gaan we de rest van het verharde pad voorzien van Padvast. In de loop van het jaar controleren we het pad op grasgroei. We gaan er verder voor zorgen dat de braam en brandnetels de paden, de boomgaard, de zomerdijk en de zitbanken niet gaan overwoekeren. Dus werk genoeg. Erg fijn dat er altijd weer de vrijwilligers zijn die deze klussen willen klaren.

Werkgroep Patrijzen.

[coördinator René van Eijden]

gezocht: PATRIJZEN !

Rond Steenderen worden al een aantal jaren Patrijzen geteld.

Dat gebeurt door vrijwilligers die met geluid proberen de mannetjes te verleiden terug te roepen. Indien er een reactie komt van een mannetje, die zijn territorium wil verdedigen, gaat men er vanuit dat dit mannetje een vrouwtje vindt en ze samen een nestje gaan maken. Het lastige is om de mannetjes op te sporen. Patrijzen zijn erg schuw en het aantal patrijzen rond Steenderen is niet erg groot. Daarmee is de kans om een (reagerend) mannetje te treffen klein.

Daarom roepen wij de hulp in van mensen die in het buitengebied wonen, of die daar wandelen of fietsen.

U kunt de tellers heel erg helpen door de patrijzen die u ziet door te geven. Dat kan door uw waarneming (plaats, datum en tijd) te mailen aan reneveijden@gmail.com of te appen naar 06 5365 2871.

Uw waarneming wordt dan in het bestand van SOVON gezet en gebruikt om het daadwerkelijke aantal patrijzen rond Steenderen te bepalen. Daarmee zijn we er natuurlijk niet, want naast het tellen moeten we ook zorgen dat het leefgebied voor de patrijzen wordt verbeterd. Dat kan door **meer heggen en kruidenrijke randen** (of percelen) aan te leggen zodat de patrijzen zich kan verschuilen voor zijn vijanden en ze voldoende te eten hebben vooral in de winter. Tijdens de laatste HSL-werkdag van het seizoen, op zaterdag 15 maart jl., hebben de vrijwilligers van de HSL aan de Emmerweg een nieuwe heg geplant: bravo!

Werkgroep Steenuilen

[coördinator: Philip van Dijk]

Het broedseizoen 2025 is pas net begonnen: daarover kunnen we dus nog niets melden. De resultaten van het broedseizoen 2024 zijn helaas nog niet beschikbaar.

Werkgroep Klussen

(Coördinatoren Harry Sesink en Frans Peelen]

Het bosje van Cor

[tekst: Frans Peelen]

Op de hoek van de Paardestraat en de Kuilenburgerstraat is in de tijd van de ruilverkaveling een bosje aangeplant van diverse soorten bomen, zonder enige onderbegroeiing van struiken. Je kijkt dwars door het bosje heen. Tot op heden werd dit bosje onderhouden door de Gemeente Bronckhorst, die er ook ooit een bankje heeft geplaatst. Dit bankje stond precies in de bocht en had geen fraai uitzicht.

Tijdens één van onze contacten met de Gemeente Bronckhorst hebben we voorgesteld en afgesproken dat het beheer van het bosje voortaan door Het Steenders Landschap zou worden uitgevoerd. En één van onze eerste acties was het verplaatsen van het bankje naar de zuidkant van het bosje; dit hebben we samen met HSL-lid en buurtgenoot Cor Vredegoor tot stand gebracht. Nu is er uitzicht over weilanden en in de verte bebouwde gebieden en misschien wel een stukje van de Posbank. Zie hierover ook het stukje in de HSL-Nieuwsbrief van november 2024, op blz. 8; [klik hier](#).

Daarnaast hebben we ook tussen de bomen diverse struiken aangeplant, zodat het open karakter overgaat in een ondoorzichtig struikgewas. Kortom: verfraaiing van het landschap.

Aangezien we iets verderop ook een knotwilgenrij van Cor onderhouden en nu het beheer van het bosje erbij komt, hebben we om spraakverwarring te voorkomen, maar ook om duidelijkheid te scheppen, het bosje een naam gegeven: '**Het Bosje van Cor**'.

Werkgroep aanplant hagen

[coördinator: Frank van Heijst]

Na de succesvolle hagenactie in vorig jaren hebben we ook deze winter weer een *hagenactie* gehouden. Deze winter heeft HSL samen met de gemeente Bronckhorst gezorgd voor 500 strekkende meter nieuwe hagen rondom Steenderen.

Tien enthousiaste deelnemers aan de actie hebben zaterdag 15 februari jl. het bestelde plantmateriaal - totaal 2.000 struikjes - opgehaald. Twee deelnemers deden dat zelfs per fiets. Inmiddels hebben de deelnemers hun nieuwe hagen zelf geplant.

De deelnemers betaalden een beperkte eigen bijdrage van EU 2,- per m¹ haag, de rest is betaald door de gemeente Bronckhorst.

Na 3 jaren deze hagenactie is er samengeteld nu al **2.250 m' nieuwe hagen in het Steenderse landschap** aangeplant!

Heggen en hagen in het landschap leveren naast hun schoonheid ook een belangrijke bijdrage aan de biodiversiteit in ons buitengebied.

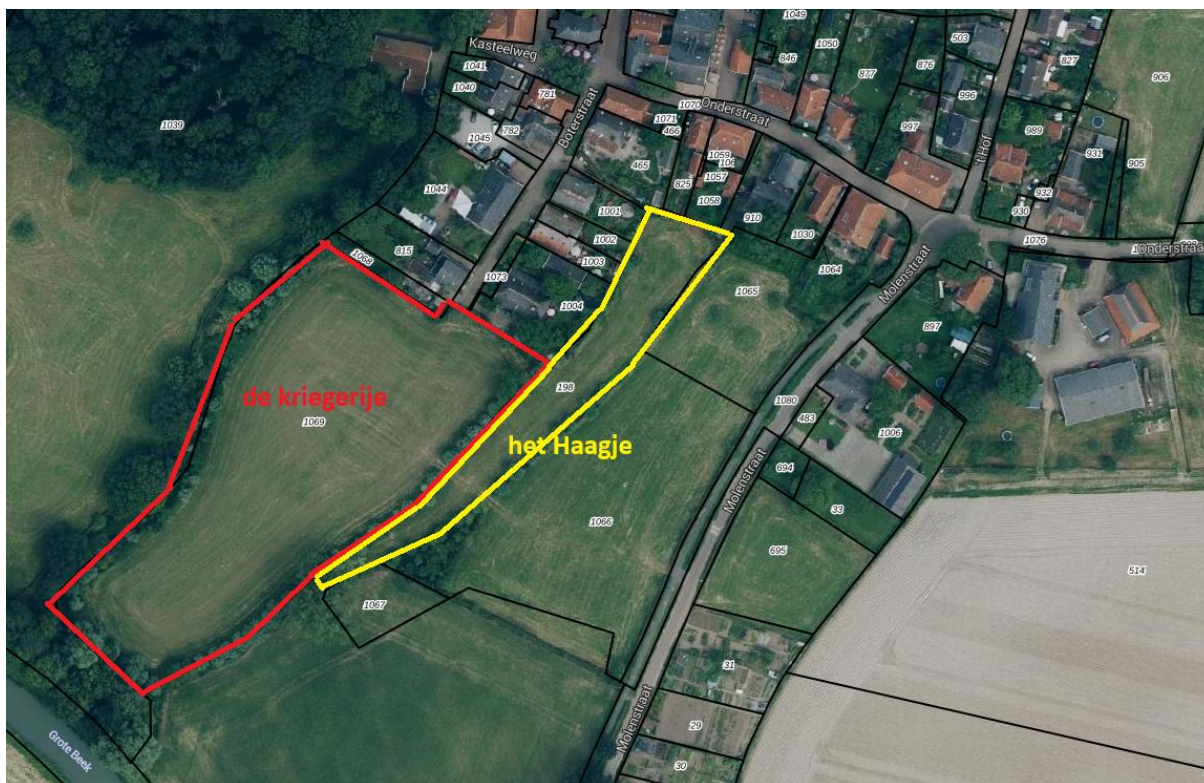
Ze zijn een schatkamer voor vele soorten planten, insecten, vogels en kleine zoogdieren; ze zijn ook belangrijke

'verkeerswegen' waardoor deze soorten zich veilig door het landschap kunnen verplaatsen.

Hagen creëren luwte, geven dekking en zijn een bron van voedsel voor vele insecten (bijen, zweefvliegen, hommels etc.), vogels als patrijs en fazant maar ook voor kleine zoogdieren zoals de egel.

HSL-akker 'de Kriegerije' en HSL-weide 'het Haagje' bij Bronkhorst

[Coördinator: Harry Sesink]

Bij het stadje Bronkhorst ligt de akker '**de Kriegerije**': aan het einde van de Boterstraat, doorlopend tot aan de Grote Beek. De akker is eigendom van 'het Boek van Bronkhorst'; HSL pacht deze akker sinds ruim 10 jaar.

Direct aan de zuidoostzijde van de Kriegerije ligt een smal weiland met de fraaie naam '**Het Haagje**'. Dit weiland is eigendom van de gemeente Bronckhorst en wordt ook gepacht door HSL.

Wij proberen deze beide aangrenzende gepachte gronden zodanig te beheren dat de biodiversiteit maximaal wordt versterkt.

Wilt u weten wat 'het Boek van Bronkhorst' is en doet, [klik dan hier](#); een meer diepgravend historisch artikel stond in 'de Zwerfsteen' in 2002 (het blad van de Historische Vereniging Steenderen), [klik hier](#)

Nieuwe meidoornhaag geplant in De Emmer

[coördinator: Harry Sesink]

Tijdens de werkdag op zaterdag 15 maart jl. hebben we met een ploeg enthousiastelingen een nieuwe meidoornhaag geplant bij de Emmerweg. Om zo ver te komen is er het nodige aan vooraf gegaan.

Ons HSL-lid Nico Koomans, wonende aan de Emmerweg, heeft het eerste contact gelegd met de rentmeester die de gronden in eigendom van de gemeente Zutphen beheert. De

gemeente Zutphen is, vanuit het verleden, eigenaar van diverse percelen in de omgeving van Steenderen en heeft ook een aantal percelen langs de Emmerweg in haar bezit. Na de nodige mails en telefoontjes is het gelukt om een afspraak te maken voor een overleg.

Martin Nieuwenhuis en Harry Sesink hebben onder het genot van veel koffie en koek een plezierig kennismakingsgesprek gehad en kunnen uitleggen wat HSL voor gemeente Zutphen kan betekenen. Dit sprak de rentmeester zeer aan daar gemeente Zutphen biodiversiteit en duurzaam grondgebruik zeer belangrijk vindt.

Het resultaat is dat we een meidoorn haag van ruim 100 meter lang hebben mogen aanleggen. De heg is op 15 maart jl. met de hand (!) geplant. Naast de heg komt een akkerkruidenrand van 8 meter breed. HSL laat de

akkerrand ploegen en inzaaien. De heg en de kruidenrand komen in beheer bij HSL.

De kosten van de aankoop van de meidoornstruikjes worden voor 75 % vergoed door de gemeente Bronckhorst. De kosten van de kruidenrand worden grotendeels gedekt door de beheersvergoeding die we ontvangen van het collectief Achterhoek (VALA).

Bewegtoestellen in het Plantenbos

[tekst: Frans Peelen]

Regelmatig kom ik op bezoek, vanwege een sportblessure, bij onze dorpsgenoot en HSL-lis Frank de Vleeschhouwer, die van zijn hobby zijn beroep heeft gemaakt: hij is sportmasseur. Als ik daar dan bij hem op de pijnbank lig, komen de mooiste verhalen en de beste ideeën tot stand. En zo ontstond het idee om in ons mooie Plantenbos iets te gaan maken, waarmee je je spieren in topconditie kunt krijgen.

Maar ... voor het zover is moet er natuurlijk nog heel veel overlegd worden, zowel in de HSL-bestuursvergaderingen, als ook in de werkgroep Plantenbos. Naarmate ik vaker bij Frank kwam, begon het idee te veranderen in een plan. En zoals altijd in een vereniging als je iets nieuws wilt beginnen, dan moet er ook iemand zijn die de kar wil trekken. En in Frank vonden we de persoon die dat wel wilde doen, maar dan moest hij wel eerst in contact gebracht worden met de voorman van de werkgroep Plantenbos en ook met die van de houtzagers.

En zo geschiedde: er werden plekjes gezocht waar een beweegactiviteit ontplooid kon worden, en dit moest dan vooral gebeuren met ons eigen gezaagde hout. Frank ging zeer voortvarend te werk en zo begon er vanaf januari 2025 op diverse plekken een verandering plaats te vinden. En alles moest er natuurlijk zo professioneel mogelijk uitzien, veilig, en gemaakt van natuurlijke materialen. Frank heeft rekening gehouden met alle leeftijden, zodat iedereen zich op een gezonde manier en in eigen tempo sportief kan ontwikkelen.

Frank: bedankt namens het bestuur van HSL en gezien de vele positieve reacties die we ontvangen, mag ik dit ook zeggen *namens iedereen*. Je hebt een mooie stukje werk gerealiseerd waarmee het Plantenbos voor nog meer inwoners van Steenderen een prachtige plek is geworden.

Bestuur

Het bestuur van Het Steenders landschap (HSL) wordt gevoerd door Maurice Cremers (secretaris), Philip van Dijk, Lucas Kalkers, Martin Nieuwenhuis, Frans Peelen (penningmeester) en Harry Sesink.

Het Bestuur organiseert de activiteiten van de vereniging en ontwikkelt daarnaast initiatieven om het landschap rondom Steenderen te verbeteren.

Het Bestuur overlegt onder andere met de gemeente Bronckhorst, bijvoorbeeld in het kader van het project Dorp en Rand en het beheer van het Plantenbos, met Staatsbosbeheer, het Waterschap en met Aviko.

- **Vraag je burens, vrienden, familie om - actief of passief - mee te doen met HSL om ons landschap te onderhouden en te verbeteren.**

- **Noteer deze data in uw agenda:**

- woensdag 18 juni 2025: vrijwilligersavond + maaltijd
  - 2 oktober 2025: Ledenvergadering (ALV) in de Kei
  - zaterdag 08 november 2025: werkdag
  - zaterdag 13 december 2025: werkdag
  - zaterdag 10 januari 2026: werkdag
  - zaterdag 07 februari 2026: werkdag
  - zaterdag 14 maart 2026: werkdag
  - woensdag 17 juni 2025: vrijwilligersavond + maaltijd
- Wij hopen u bij één of meerdere werkdagen te mogen begroeten.

- **Ook HSL-leden die tot nu toe niet aan de werkdagen meededen worden van harte uitgenodigd om dat eens 'n keer te komen proberen.**

Meer informatie?

Natuur- en Landschapsvereniging 'Het Steenders Landschap'.

Secretaris: Maurice Cremers; email: info@hetsteenderslandschap.nl

website: www.hetsteenderslandschap.nl

Samenstelling en eindredactie Nieuwsbrief: Frank van Heijst